

ŠPECIFIKÁ VZDELÁVANIA ŠTUDENTOV AKADÉMIE POLICAJNÉHO ZBORU V OBLASTI BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽMENTU

Radoslav IVANČÍK

SPECIFIC EDUCATION OF STUDENTS OF THE ACADEMY OF POLICE FORCE IN THE FIELD OF SECURITY MANAGEMENT

Abstract:

The contemporary knowledge society requires ever newer, more up-to-date, and higher quality educational content, based on the latest trends in the development of human society and responding to its needs. One of the most important human needs is without any doubts the need for security, which is the reason why it is necessary to focus attention on security education within higher education (lifelong education). Therefore, the author, in his contribution, focuses on the certain specifics of the education of internal and external students at the Academy of the Police Force in Bratislava in the field of security management in the context of current hybrid threats, which is provided by the Department of Informatics and Management.

Key words: Academy of the Police Force, students, education, security management, hybrid threats.

ÚVOD

Súčasná vedomostná spoločnosť si vyžaduje stále novší, aktuálnejší a kvalitnejší obsah vzdelávania, vychádzajúci z najnovších trendov vývoja ľudskej spoločnosti a reagujúci na jej potreby. Samotný pojem vedomostná spoločnosť (označovaná aj ako znalostná alebo poznatková spoločnosť) predstavuje čoraz dôležitejší koncept spoločnosti rozvíjajúci sa od 90. rokov 20. storočia, v ktorej vedomosti (znanosti, poznatky) sú kľúčovou hodnotou a funkčné oblasti, sektory či sféry tejto spoločnosti sú na vedomostiach (znanostiach, poznatkoch) závislé. Vedomostná (znanostná, poznatková) spoločnosť predstavuje významný dejinný obrat, keď sa po poľnohospodárstve, priemysle a službách stali dominantným faktorom produkcie vedomosti (znanosti, poznatky).

Vedomostná spoločnosť umožňuje otvorený prístup k informáciám a vzdelávaniu. U členov spoločnosti predpokladá absorpciu a interpretovanie získaných informácií, pričom im vytvára možnosti na využívanie nadobudnutých vedomostí pre kvalifikované rozhodnutia a pre ďalší posun do kvalitatívne vyššej úrovne života.

Vlastníctvo vedomostí a prístup k nim predstavuje v dnešnej spoločnosti veľkú výhodu v súperení s konkurenciou, či už na úrovni jednotlivcov alebo organizácií (inštitúcií, firiem, podnikov).

Vedomosti, vzdelanie a tvorivosť sú totiž najcennejším kapitálom vedomostnej spoločnosti. Vedomostná spoločnosť je pritom charakteristická dynamizáciou vedomostných procesov:

- a) produkciou vedomostí,
- b) učením,
- c) rozširovaním vedomostí,
- d) aplikáciou vedomostí a
- e) manažmentom vedomostí.

Produkcia vedomostí všeobecne predstavuje získavanie a systematizáciu vedomostí (znaností, poznatkov), ktoré zhromažďujú akadémie vied, univerzity a vysoké školy, rezortný výskum a vývoj a priemyselné a vývojové inštitúcie. Tok investícií má tendenciu podporovať skôr tie odbory, kde možno výsledky výskumov rýchlo ekonomicky zhodnotiť (ide najmä o odbory v rámci technických a prírodných vied). Vo vyspelejšej vedomostnej spoločnosti tak dochádza k transformácii univerzít a vysokých škôl z tradičných vzdelávacích a výskumných inštitúcií na tzv. podnikateľské univerzity a vysoké školy, ktorých vedeckovýskumná aj pedagogická činnosť reaguje na potreby trhu a spoločnosti.

Učenie je vo vedomostnej spoločnosti zastúpené, resp. zastrešené konceptom tzv. celoživotného vzdelávania. Jednou z primárnych požiadaviek kladených na celoživotné vzdelávanie je neustála pripravenosť, schopnosť kontinuálne, neprestajne sa učiť, pričom schopnosť učiť sa po celý život je cennejšia než konkrétne získané kompetencie. Vo vedomostnej spoločnosti totiž už vedomosti získané len počas počiatočného vzdelávania človeku nevystačia pre celoživotné pracovné uplatnenie.

Rozširovanie vedomostí zahŕňa jednak cieleňý proces demokratizácie vzdelávania a sprístupnenia vysokých škôl masám a jednak rozširovanie vedomostí vďaka dynamickému vývoju v oblasti informačných a komunikačných technológií, systémov a prostriedkov. Tradičnými predstaviteľmi distribúcie vedomostí boli v minulosti hlavne domácnosti, knižnice a školy, dnes veľmi zaujímavé možnosti šírenia vedomostí ponúkajú vyššie spomenuté moderné informačné a komunikačné technológie, systémy a prostriedky. Vedomosti sú tak v súčasnej dobe prostredníctvom elektronických sietí buď ľahšie prístupné, alebo sú dostupné výhradne v elektronickej podobe.

Aplikácia vedomostí je založená, resp. sa spolieha na to, že čisto materiálne náklady pri produktoch založených na vedomostiach neustále klesajú, a preto efektívna a účinná aplikácia vedomostí vytvára produkty, ktoré sú na jednej strane relatívne nenáročné na suroviny, ale na druhej strane vyžadujú rozsiahle know-how, čiže vedomosti, informácie

a skúsenosti potrebné v určitej oblasti alebo nevyhnutné pre určitú činnosť. Pridaná hodnota takýchto produktov spočíva vo vloženej inteligencii a expertíze.

Manažment vedomostí predstavuje systematický prístup k podpore a rozvoju vedomostí zamestnancov a vytváraní takého prostredia, ktoré by ich vedomosti pomáhalo získavať, uchovávať, šíriť, zdieľať a využívať s cieľom zvýšenia výkonnosti organizácie. Zamestnanci modernej organizácie (podniku, firmy, inštitúcie) sú tzv. vedomostní (znanostní) pracovníci, ktorých vedomosti (znanosti, poznatky) predstavujú najdôležitejší faktor ich osobnej ceny na trhu práce (Marchegiani, 2021, s. 18-22).

Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že vedomostná spoločnosť potrebuje ľudí, ktorí budú vzdelaní, čiže budú disponovať vedomosťami, ale aj schopnosťou učiť sa po celý život a nadobúdať stále nové a nové vedomosti a tie aplikovať v praxi. Celoživotné vzdelávanie preto musí zohrávať kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby sa členovia spoločnosti neustále vzdelávali a prostredníctvom nadobúdaných vedomostí sa pružne prispôbovali všetkým zmenám vo vývoji spoločnosti. Motormi, ťahúňmi, hybnou silou progresívneho rozvoja vedomostnej spoločnosti, dynamizácie vyššie uvedených vedomostných procesov a nositeľmi kvality v rámci celoživotného vzdelávania by mali byť predovšetkým vysoké školy (univerzity), veda a výskum.

1 VZDELÁVANIE ŠTUDENTOV AKADÉMIE POLICAJNÉHO ZBORU V BRATISLAVE V AKREDITOVANÝCH ŠTUDIJNÝCH PROGRAMOCH

Vzhľadom na skutočnosť, že potreba bezpečia (zaistenia bezpečnosti) je jednou zo základných ľudských potrieb, je vo vedomostnej spoločnosti bez akýchkoľvek pochybností nevyhnutné venovať pozornosť aj bezpečnostnému vzdelávaniu v rámci vysokoškolského vzdelávania (celoživotného vzdelávania). A to zvlášť v dnešnej dobe, ktorá je charakteristická kontinuálnym zhoršovaním globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia, bezpečnostnej situácie, zvyšovaním napätia vo vzťahoch medzi štátmi a rastom vojenských, ale hlavne nevojenských asymetrických bezpečnostných hrozieb (napríklad: terorizmus, kybernetické útoky na súkromné i verejné inštitúcie, organizácie, cezhraničný organizovaný zločin, nové sofistikované spôsoby kriminality, šírenie radikalizmu, extrémizmu xenofóbie, etnickej, rasovej a náboženskej nenávisťi atď.), ktoré významným spôsobom ovplyvňujú medzinárodnú i národnú bezpečnosť. Každá krajina, spoločnosť, organizácia i jednotlivci sa preto musia veľmi vážne zaoberať zaistením svojej bezpečnosti.

V Slovenskej republike vzdelávanie v oblasti bezpečnosti zabezpečujú viaceré vysoké školy, resp. univerzity, avšak len pre dve z nich ide o ich hlavné poslanie. Vzdelávanie v oblasti tzv. vonkajšej bezpečnosti, teda bezpečnosti štátu pred vonkajšími hrozbami, najmä pred ozbrojeným napadnutím krajiny zo strany cudzej mocnosti, a v oblasti obrany slobody,

nezávislosti, integrity a územnej celistvosti štátu zabezpečuje Akadémia ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Vzdelávanie v oblasti zaistenia vnútornej bezpečnosti štátu a ochrany jeho občanov, ich životov, zdravia a majetku zabezpečuje Akadémia Policajného zboru v Bratislave.

Akadémia Policajného zboru je štátna vysoká škola, ktorá bola zriadená v roku 1992 na základe zákonného opatrenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 370/1992 o zriadení Akadémie Policajného zboru Slovenskej republiky. Svoju činnosť začala 1. októbra 1992 a odvtedy je jej hlavným cieľom „učiť pomáhať a chrániť“. Je jednou zo štátnych vysokých škôl univerzitného typu, ktorá zabezpečuje výučbu a výchovu najmä budúcich príslušníkov Policajného zboru a iných bezpečnostných služieb. Jej hlavným cieľom a zároveň úlohou je pripravovať vysokoškolsky vzdelaných, kvalifikovaných a profesionálne zdatných odborníkov pre útvary Policajného zboru, odborné pracoviská Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a ďalších ozbrojených bezpečnostných zborov, ako aj štátnych a neštátnych bezpečnostných služieb. Následne umožňovať ďalšie vzdelávanie, rozvíjať vedecké poznanie v príslušných vedných a študijných odboroch a uskutočňovať vedeckú výchovu formou doktorandského štúdia, realizovať rigorózne, habilitačné a inauguračné konanie (APZ, 2022). Právne postavenie Akadémie Policajného zboru v Bratislave vychádza zo zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Akadémia Policajného zboru v Bratislave poskytuje vzdelanie vo všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania v dvoch akreditovaných študijných programoch v rámci študijného odboru Bezpečnostné vedy, a to:

- bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku,
- bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe.

Študijný program bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku je možné označiť ako „policajný odbor“. Študenti v rámci neho nadobúdajú počas štúdia teoretické vedomosti a praktické zručnosti potrebné na realizáciu bezpečnostnej ochrany osôb a majetku. Po jeho úspešnom absolvovaní sú schopní samostatne organizovať a realizovať právne, organizačné a odborné kroky na vytvorenie a zabezpečenie ochrany osôb a majetku. Taktiež dokážu analyzovať bezpečnostné prostredie, situáciu, spracúvať bezpečnostné analýzy, ako aj navrhovať a schvaľovať primerané riešenia na ochranu osôb a majetku pri mimoriadnych alebo aj pri krízových situáciách. Mali by sa uplatniť ako riadiaci pracovníci na všetkých stupňoch riadenia v štátnych a neštátnych bezpečnostných službách a organizáciách, ktoré realizujú špecializované bezpečnostné činnosti na úseku ochrany osôb a majetku, alebo tiež ako samostatní pracovníci – špecialisti na komplexné posudzovanie systémov ochrany osôb a majetku v systéme polície a bezpečnostných služieb (APZ, 2021a).

Druhým študijným programom, ktorý sa dá študovať na Akadémii Policajného zboru, sú bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe. Úspešní absolventi tohto študijného programu sú vysokoškolsky vzdelaní špecialisti pre potreby orgánov verejnej správy, kde môžu zastávať funkcie a plniť úlohy v oblasti všeobecnej vnútornej správy, civilnej ochrany, krízového manažmentu, obrany a ochrany pred požiarmi na úrovni miestnej štátnej správy a územnej samosprávy. Taktiež sú schopní robiť analýzu problémov v rôznych oblastiach činnosti bezpečnostných verejnoprávnych služieb a záchranných systémov. Počas štúdia nadobúdajú vedomosti o teórii, interpretácii a aplikácii práva, systéme a organizácii činností orgánov verejnej správy, s dôrazom najmä na úseky v riadiacej pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Mali by sa uplatniť ako správni pracovníci – manažéri alebo špecialisti bezpečnostných verejno-správnych služieb na všetkých stupňoch riadenia miestnej štátnej správy a územnej samosprávy na úseku všeobecnej vnútornej správy, ochrany pred požiarmi, civilnej ochrany, obrany a krízového manažmentu (APZ, 2021b).

2 VZDELÁVANIE ŠTUDENTOV AKADÉMIE POLICAJNÉHO ZBORU V BRATISLAVE V OBLASTI BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽMENTU

Jeden z pilierov vzdelávania v oblasti bezpečnosti v rámci Akadémie Policajného zboru v Bratislave predstavuje Katedra informatiky a manažmentu, ktorá je nedeliteľnou súčasťou akadémie už od jej vzniku v roku 1992. Katedra prostredníctvom jej pedagógov zabezpečuje vedeckú, výskumnú a pedagogickú činnosť vo všetkých formách štúdia v oboch študijných programoch v rámci študijného odboru Bezpečnostné vedy. Delí sa, ako napovedá jej názov, na dve relatívne samostatné skupiny: informatiky a manažmentu, ktoré zabezpečujú výučbu študijných predmetov pre oblasť informatiky a manažmentu.

V rámci výučby študijných predmetov spadajúcich do oblasti informatiky sa akcent kladie najmä na využitie informačných technológií a informačných systémov na podporu manažérskych rozhodnutí. Cieľom výučby informatiky je poskytnúť študentom ucelený systém vedomostí a schopností, výsledkom ktorých je zvládnutie nielen základného pojmového aparátu z informatiky a príbuzných vied (teórie algoritmov, teórie informácií, všeobecnej teórie systémov, štatistiky atď.) nevyhnutných pre prostriedky či metódy zberu, spracovania a ochrany informácií, ale aj z problematiky informačnej bezpečnosti, auditu bezpečnostných informačných systémov a legislatívnych noriem upravujúcich predmetnú sféru. Absolvovaním jednotlivých predmetov si študenti osvoja potrebné praktické návyky a získajú zručnosti vo využívaní informačných prostriedkov a vybraných policajných informačných systémov aktuálne používaných v odbornej činnosti špecialistu či riadiaceho pracovníka v podmienkach polície alebo verejnej správy (Baričičová, 2018, s. 23).

Výučba v oblasti manažmentu sa primárne koncentruje na rozvoj tých manažérskych kompetencií, ktoré budúcim policajným, ale aj iným manažérom zabezpečia zodpovedajúce vedomosti, schopnosti a zručnosti nevyhnutné pre manažovanie zverených úsekov, zložiek, útvarov, služieb na jednotlivých úrovniach príslušných organizácií (či už ide o Policajný zbor alebo inštitúcie verejnej správy). Medzi ústredné výchovné a vzdelávacie ciele v skupine predmetov manažmentu patrí poskytnutie všeobecných teoreticko-praktických základov z oblasti manažérskych funkcií, manažérskych procesov, manažérskych rolí, osobného a časového manažmentu, manažmentu zmien, ako aj manažérskych metód, techník a postupov, formovanie schopností tímovej spolupráce, ako aj riadiacej práce manažéra na jednotlivých stupňoch riadenia policajnej organizácie, resp. organizácie verejnej správy (Baričičová, 2018, s. 23).

Druhá časť úsilia v rámci výučby predmetov manažmentu je zameraná na vzdelávanie v oblasti bezpečnosti cestou prednášok, seminárov a cvičení z predmetu Bezpečnostný manažment. Výučba sa koncentruje na objasnenie základných pojmov, významu a úloh bezpečnostného manažmentu, charakteristiku a štruktúru bezpečnostného manažmentu, vnímanie a princípy bezpečnostného manažmentu ako profesie, špecifickej činnosti, vednej disciplíny a umenia, charakteristiku a klasifikáciu vplyvov pôsobiacich na organizáciu a jej bezpečnosť, charakteristiku a definovanie bezpečnosti, význam zaistovania bezpečnosti na globálnej, regionálnej a národnej úrovni, charakteristiku, vymedzenie a klasifikáciu bezpečnostného prostredia, bezpečnostných hrozieb, bezpečnostných rizík, bezpečnostného systému a bezpečnostných výziev, charakteristiku, klasifikáciu a význam úrovní a sektorov bezpečnosti, úlohy organizácií chrániacich sociálnu sféru so zameraním na nadnárodné a národné policajné organizácie, ako aj na zásady, metódy a tvorbu projektu bezpečnostného systému organizácie. Študenti absolvovaním predmetu získajú potrebné vedomosti, osvoja si zručnosti a nadobudnú kompetencie potrebné pre činnosť špecialistu a riadiaceho pracovníka na funkciách v rámci policajných a bezpečnostných služieb (APZ, 2020).

3 ŠPECIFIKÁ VZDELÁVANIA ŠTUDENTOV AKADÉMIE POLICAJNÉHO ZBORU V BRATISLAVE V RÁMCI PREDMETU BEZPEČNOSTNÝ MANAŽMENT

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, nedeliteľnou súčasťou výučby v rámci predmetu Bezpečnostný manažment je téma zameraná na charakteristiku, vymedzenie, klasifikáciu a objasnenie problematiky bezpečnostných hrozieb. Vzhľadom na fakt, že k najväčším hrozbám súčasnosti patria hybridné hrozby, je táto špecifická téma súčasťou prednášok a cvičení z daného predmetu. Hybridné hrozby totiž predstavujú nový obzvlášť nebezpečný typ ohrozenia bezpečnostných záujmov nielen Slovenskej republiky, ale celého demokratického medzinárodného spoločenstva, ktorý prekonáva doterajšie bezpečnostné koncepcie a nástroje a ako taký si vyžaduje nový, koordinovaný a ucelený prístup nielen zo strany štátu a štátnych organizácií, ale zo strany celej spoločnosti.

Navyše, úroveň povedomia a znalostí o hybridných hrozbách v rámci našej spoločnosti je na nedostatočnej úrovni.

Európska únia vo svojej globálnej stratégii označila hybridné hrozby za jednu z najväznejších bezpečnostných výziev, ktorým Únia ako celok i jej členské krajiny jednotlivo čelia. Slovenská republika je súčasťou európskeho a transatlantického bezpečnostného prostredia, čelí rovnakým typom hrozieb ako iné členské štáty Európskej únie a Severoatlantickej aliancie, a preto tento typ hrozieb nemôže ignorovať. Naopak musí sa snažiť v čo najväčšej možnej miere ich eliminovať, a to tak na individuálnej (národnej) úrovni, ako aj kolektívnej (nadnárodnej) v spolupráci s partnermi s Únie a Aliancie.

S termínom hybridné hrozby sa veľmi úzko spája pojem hybridná vojna. Oba termíny, hybridné hrozby a hybridná vojna, sú predmetom viacerých publikácií, štúdií alebo článkov, v ktorých sa zahraniční (Voerzio, 2021; Dvorak, 2016; Griscioli, 2016; Miller, 2015; Murray – Mansoor, 2012, Glenn, 2009; Hoffman, 2007) a domáci (Jurčák, 2020, 2018, 2016; Lukáčová, 2020, 2017; Frianová, 2020; Ivančík, 2020, 2016; Jirásková, 2019, Majchút, 2018) autori zaoberajú hybridnými hrozbami či hybridnou vojnou všeobecne alebo sa zameriavajú vo svojom výskume na ich jednotlivé aspekty. Z toho dôvodu je možné stretnúť sa s ich viacerými definíciami. Jedna z nich hovorí, že „*pojem hybridná hrozba sa vzťahuje na činnosť vykonávanú štátnymi alebo neštátnymi aktérmi, ktorej účelom je podkopať alebo poškodiť cieľ kombináciou otvorených a skrytých vojenských a nevojenských prostriedkov*“ (Hybrid CoE, 2022).

Glenn definuje hybridné hrozby ako „*nepriateľa, ktorý súčasne a adaptabilne používa rôzne kombinácie politických, ekonomických, sociálnych a informačných prostriedkov a zároveň konvenčné, nepravidelné, katastrofické, teroristické a rozvratné kriminálne metódy vedenia boja*“ (Glenn, 2009). Podľa Hoffmana „*hybridné hrozby zahŕňajú celú škálu konvenčných i nekonvenčných spôsobov boja a neregulárnej taktiky, ako aj kriminálne a teroristické činy, ktoré zahŕňajú neobmedzené násilie, nátlak, spoločenské nepokoje a rozvrat*“ (Hoffman, 2009).

Pod pojmom hybridná vojna možno chápať „*široké spektrum nepriateľských aktivít, v ktorých úloha vojenského komponentu je skôr malá, pretože politický, informačný, ekonomický a psychologický vplyv sa stáva hlavným prostriedkom vedenia boja. Takéto metódy pomáhajú dosiahnuť významné výsledky: teritoriálne, politické a ekonomické straty nepriateľa, chaos a rozvrat systému výkonu štátnej moci a oslabenie morálky spoločnosti*“ (Manko – Mikhieiev, 2018, s. 13). Hybridnú vojnu možno tiež chápať ako „*súbor letálnych a neletálnych prostriedkov, ktoré štátny alebo neštátny aktér využíva k presadeniu svojich záujmov proti vôli iného aktéra. Hybridná vojna pritom kombinuje hneď niekoľko spôsobov vedenia boja: klasické vojenské operácie, operácie v kybernetickom priestore alebo kybernetické útoky, špionáž, šírenie nepravdivých informácií s cieľom pôsobiť na verejnú mienku nepriateľa a pod.*“ (Danyk a kol., 2017).

Ďalšia z definícií hovorí, že „*hybridná vojna je ozbrojený konflikt vedený kombináciou nevojenských a vojenských prostriedkov s cieľom ich synergickým efektom prinútiť protivníka k vykonaniu takých krokov, ktoré by sám o sebe nevykonával. Aspoň jednou stranou konfliktu je štát. Hlavnú úlohu pri dosiahnutí cieľov vojny hrajú nevojenské prostriedky v podobe informačných a psychologických operácií, propagandy, ekonomických sankcií, embárg, kriminálnych aktivít, teroristických aktivít a iných subverzívnych aktivít podobného charakteru, ktoré sú vedené proti celej spoločnosti, najmä proti jej politickým štruktúram, orgánom štátnej správy a samosprávy, ekonomike štátu, morálke obyvateľstva a ozbrojeným silám*“ (Kříž a kol., 2015, s. 8).

Dá sa tiež povedať, že „*v prípade hybridnej vojny ide o spôsob vedenia moderného ozbrojeného konfliktu. Konfliktu, ktorý nezačína výstrelom a už vôbec nie vyhlásením vojny. Konfliktu, o ktorom napadnutá spoločnosť spočiatku ani nevie, dokonca ani netuší alebo si nepripúšťa, že bola napadnutá a nachádza sa vo vojne. Ide o dynamickú kombináciu vojenských, politických, diplomatických, ekonomických, humanitárnych, diverzných, teroristických a kriminálnych aktivít realizovaných štátnymi i neštátnymi aktérmi, pravidelnými i nepravidelnými formáciami, pri využití propagandy a realizácii informačných, kybernetických a psychologických operácií*“ (Ivančík, 2016, s. 148).

Z predložených definícií vyplýva, že dôležitou súčasťou hybridných hrozieb a vedenia hybridnej vojny sú informačné, kybernetické a psychologické operácie využívajúce rôzne informačné prostriedky, médiá a sociálne siete na šírenie dezinformácií, falošných správ a konšpiračných teórií s cieľom ovplyvniť oslabiť protivníka, dezorientovať a destabilizovať ho zvnútra, narušiť jeho politické štruktúry, fungovanie štátnych i neštátnych orgánov, jeho bezpečnosť, obranu, ekonomiku, schopnosť reakcie na hrozby a v neposlednom rade ovplyvniť verejnú mienku a morálku obyvateľstva.

V ostatných rokoch sa čoraz častejšie a častejšie stretávame s rôznymi konšpiračnými teóriami, ktoré reagujú na významné udalosti odohrávajúce sa okolo nás. Týkajú sa dôležitých a citlivých sfér spoločenského života, pričom predstavujú hybridnú hrozbu, sú zdrojom skupinového napätia v spoločnosti, a to predovšetkým v demokratickej spoločnosti (otázky morálky, náboženstva, politiky, prírodných katastrof, vojen, zdravia a pod.). Do tohto napätia a neistoty prinášajú jednoznačné vysvetlenia, odhalenia ich príčin, vinníkov i budúcich následkov. Tento negatívny jav prirodzene súvisí s búrlivým rozvojom informačných a komunikačných technológií, systémov a prostriedkov, s masívnym rozvojom, zavádzaním a využívaním internetu a sociálnych sietí. Konšpiračné teórie vyzdvihujú úlohu sprisahania (resp. sprisahaní) voči bežným občanom, neveria oficiálnym zdôvodneniam, podporujú tvrdenia o tom, že nás ovláda niekto iný, kto má na to nejaký dôvod, napríklad preto, že chce ovládnuť svet, získať moc, bohatstvo, robiť pokusy na ľuďoch a pod.; alebo niekto, kto nám o určitých významných udalostiach klame, alebo ich zatajuje, prekrúca a pod.

Aj preto jednou z tém cvičení v rámci predmetu Bezpečnostný manažment sú konšpiračné teórie, ich definovanie, vymedzenie, charakteristika, príklady takýchto teórií, objasnenie toho, v čom spočíva ich nebezpečenstvo, ich využitie, šírenie, zdieľanie, vplyv na obyvateľstvo atď. Súčasťou cvičenia je aj vyplnenie dotazníka študentmi, jeho vyhodnotenie a následná analýza. Študenti v rámci dotazníka odpovedajú na otázky súvisiace s tým, či ich zaujímajú konšpiračné teórie, či ich sami vyhľadávajú, šíria ďalej, kde sa s nimi stretávajú, ktoré najznámejšie konšpiračné teórie poznajú, či niektoré z nich považujú za pravdivé, resp. či si myslia, že je na nich niečo pravdivé a pod. Zároveň odpovedajú na otázky, či dôverujú médiám, odkiaľ najčastejšie získavajú informácie, či si ich overujú, koľko času priemerne denne trávia na internete, na sociálnych sieťach, ktoré zo sociálnych sietí aktívne využívajú, či si myslia, že sociálne siete sú jedným z nástrojov šírenia hybridných hrozieb a pod.

Cieľom, pochopiteľne, nie je len analýza odpovedí z predmetného dotazníka, ale predovšetkým edukácia v oblasti bezpečnostného manažmentu, v tomto prípade edukácia so zameraním na hybridné hrozby, ktorých súčasťou sú konšpiračné teórie. Cieľom je tiež podpora kritického myslenia, schopnosť rozoznávať pravdivé a nepravdivé informácie, nutnosť overovať si informácie, zdroje informácií atď., ďalej uvedomenie si nutnosti boja proti hybridným hrozbám na individuálnej i kolektívnej úrovni, národnej i medzinárodnej úrovni, zvýšenie odolnosti a schopnosti reakcie voči hybridným hrozbám, zvýšenie úrovne bezpečnostného povedomia študentov o rizikách spojených s hybridnými hrozbami a, samozrejme, aj využitie akademickej pôdy na diskusiu o hybridných hrozbách v podobe rôznych konšpiračných teórií.

ZÁVER

Prvé dve dekády tretieho tisícročia priniesli bezprecedentný pokrok, doslova revolúciu v tom, akým spôsobom komunikujeme, ako prijímame, vyhľadávame a zdieľame najrôznejšie informácie. Tento pokrok významným spôsobom zasiahol všetky sféry ľudskej spoločnosti vrátane sféry vzdelávania.

Rozsiahla internetizácia spoločnosti a rozmach informačných a komunikačných technológií, systémov a prostriedkov priniesli okrem množstva zrejmých výhod aj viaceré výzvy, ktorým v súčasnosti čelíme. Jednou z takých výziev je najmä problém šírenia rôznych konšpiračných teórií, dezinformácií, fám, hoaxov a pod., čiže nepravdivých, čiastočne pravdivých, skreslených alebo vymyslených informácií za účelom politického, ideologického alebo ekonomického profitu. Ide o veľmi komplikovanú oblasť, v ktorej sa prelína mnoho rôznych tém.

Šírenie konšpiračných teórií prostredníctvom internetu a sociálnych sietí totiž predstavuje veľmi nebezpečnú hybridnú hrozbu, ktorá môže mať nepriaznivé dôsledky na ľudí ako jednotlivcov, tak na ľudskú spoločnosť ako celok.

Preto je nesmierne dôležité zaoberať sa nimi aj v procese vzdelávania, hovoriť o nich so študentmi. Je totiž v záujme nás všetkých budovať zrelú a uvedomelú vedomostnú spoločnosť, v ktorej šírenie zavádzajúcich a falošných informácií v podobe najrôznejších konšpiračných teórií nemá miesto.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- APZ. 2020. *Tematický plán a obsah predmetu Bezpečnostný manažment*. In Akadémia Policajného zboru, 2020, 5 s.
- APZ. 2021a. *Profil absolventa študijného programu 8.3.1*. [online]. [cit. 2022-08-09]. Dostupné na internete: <<https://www.akademiapz.sk/sk/node/552>>.
- APZ. 2021b. *Profil absolventa študijného programu 8.3.2*. [online]. [cit. 2022-08-09]. Dostupné na internete: <<https://www.akademiapz.sk/sk/node/1101>>.
- APZ. 2022. *Všeobecné informácie*. [online]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na internete: <<https://www.akademiapz.sk/sk/o-akademii/vseobecne-informacie>>.
- BARIČIČOVÁ, Ľ. 2018. Postavenie Katedry informatiky a manažmentu Akadémie Policajného zboru v Bratislave v systéme vysokoškolského vzdelávania. In *Tradície a dynamika vývoja manažmentu a informatiky z pohľadu univerzít s bezpečnostným zameraním – 7. virtuálna konferencia s medzinárodnou účasťou*, 2018, s. 22-29. ISBN 978-80-8054-767-7.
- BELAN, L. – PETRUFOVÁ, M. – VARECHA, J. 2018. *Manažment vo vojenstve*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2018. 220 s. ISBN 978-80-8040-565-6.
- DVORAK, J. 2016. *Complexity in Modern War: Examining Hybrid War*. Springfield : Missouri State University, 2016. 178 s. ISBN 978-1-721-51009-2.
- FRIANOVÁ, V. 2020. Kybernetická bezpečnosť ako jeden z „vedľajších produktov“ investovania štátu do obrany, ľudských zdrojov, výskumu a vývoja In *Aktuálne výzvy kybernetickej bezpečnosti : zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2020, s. 17-22. ISBN 978-80-8040-819-3.
- GLENN, R. W. 2009. Thoughts on Hybrid Conflict. In *Small Wars Journal*, 2009. [online]. [cit. 2022-08-11]. Dostupné na internete: <<https://www.smallwarsjournal.com/blog/188-glenn.pdf>>.
- GRISCIOLI, G. 2016. *Intelligence. The Hybrid War*. Roma : Aracne, 2016. 108 s. ISBN 978-88-5489-060-2.
- HOFFMAN, F. G. 2007. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. In Potomac Institute for Policy Studies, 2007. [online]. [cit. 2022-08-11]. Dostupné na internete: <http://www.potomacinstitute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf>.

- Hybrid CoE. 2022. Hybrid Threats. In *Hybrid Centre of Excellence*, 2022. [online]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na internete: <<https://www.hybridcoe.fi/hybrid-threats/>>.
- IVANČÍK, R. 2016. Teoretické východiská skúmania problematiky hybridnej vojny – vojny 21. storočia. In *Medzinárodné vzťahy*, 2016, roč. 14, č. 2, s. 130-156. ISSN 1339 – 2751. [online]. [cit. 2022-08-11]. Dostupné na: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2016/2/mv_2016_2_130-156_ivancik.pdf>.
- IVANČÍK, R. 2020. Analýza prístupov k definovaniu a vymedzeniu hybridnej vojny. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2020 : zborník príspevkov z 11. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2020. s. 174-184. ISBN 978-80-8040-589-2.
- IVANČÍK, R. 2021. Informačná vojna – jeden z multidisciplinárnych fenoménov súčasnej ľudskej spoločnosti. In *Politické vedy*, 2021, roč. 24, č. 1, s. 135-152. ISSN 1335-2741. DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.135-152>. [online]. [cit. 2022-08-12]. Dostupné na internete: <<http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/en/archive/2021/1-2021/radoslav-ivancik.html>>.
- JIRÁSKOVÁ, S. 2019. Ekonomická vojna ako jedna z podôb hybridnej vojny. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2019 – zborník príspevkov z 10. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, s. 205-213. ISBN 978-80-8040-582-3.
- JURČÁK, V. – JURČÁK, J. – SASARÁK, J. 2016. Hybridné hrozby – výzva pre Európsku úniu. In *Medzinárodné vzťahy 2016 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky – zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2016, s. 542-550. ISBN 978-80-225-4365-1.
- JURČÁK, V. – JURČÁK, J. 2016. Hybridná vojna - nový fenomén? In *Bezpečnostné fórum 2016 : zborník vedeckých prác*. Banská Bystrica : Belianum, 2016, s. 248-254. ISBN 978-80-557-1093-8.
- JURČÁK, V. – TURAC, J. 2018. Hybridné vojny - výzva pre NATO. In *Bezpečnostné fórum 2018 : zborník vedeckých prác*. Banská Bystrica : Interpolis, 2018, s. 177-184. ISBN 978-80-972673-5-3.
- JURČÁK, V. 2020. Súčasné pohľady na definovanie pojmov hybridná hrozba a hybridná vojna. In *Hodnoty trestného práva, kriminalistiky, kriminológie, forenzných a bezpečnostných vied v teórii a praxi*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020, s. 753-769. ISBN 978-80-7380-829-7.
- LUKÁČOVÁ, J. 2017. Hybridné hrozby a ich vplyv na bezpečnostné prostredie – teória, vývoj a prax. In *Vojenské reflexie*, roč. 15, č. 1, s. 163-172. ISBN 1337-8163.
- LUKÁČOVÁ, V. 2020. Hybridné hrozby v kybernetickom priestore. In *Aktuálne výzvy kybernetickej bezpečnosti : zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2020, s. 102-105. ISBN 978-80-8040-819-3.

- MANKO, O. – MIKHIEIEV, Y. 2018. Defining the Concept of 'Hybrid Warfare' Based on Analysis of Russian Agression against Ukraine. In *Connections*, 2018. [online]. [cit. 2022-08-12]. Dostupné na internete: <https://connections-qj.org/system/files/4107_mikhieiev_manko.pdf>.
- MAJCHÚT, I. 2018. Deployability of Armed Forces in Irregular Warfare. In *International Conference Knowledge-Based Organization*, 2018, roč. 24, č. 1, s. 130-136. ISBN 978-973-153-325-4. <https://doi.org/10.1515/kbo-2018-0019>
- MARCHEGIANI. 2021. *Digital Transformation and Knowledge Management*. New York : Routledge, 2021. 220 s. ISBN 978-1-00037-992-1.
- MILLER, M. 2015. *Hybrid Warfare: Preparing for Future Conflict*. Montgomery : Air War College, 2015. 34 s. <https://doi.org/10.21236/ADA618902>
- MURRAY, W. - MANSOOR, P. R. 2012. *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present*. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 2012. 321 s. ISBN 978-1-107-02608-7.
- VOERZIO, M. 2021. *Hybrid War: Attack on the West*. Garden City : Babelcube, 2021. 96 s. ISBN 978-1-6674-1523-9.

plk. gšt. v. z. doc. Ing. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD., MBA, MSc.

Katedra informatiky a manažmentu
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Sklabinská 1, 835 17 Bratislava,
e-mail: radoslav.ivancik@akademiapz.sk